

Motion till riksdagen

1985/86:L236

Gustav Persson och Marianne Stålberg (s)

Ordningen för fastställande av underhållsbidrag

Ärenden om underhållsbidrag och bidragsförskott handläggs för närvarande av flera olika organ. Socialnämnder och advokater biträder föräldrar att träffa avtal om underhållsbidrag. Är föräldrarna inte överens fastställs underhållsbidraget av allmän domstol i tvistemålsprocess.

Försäkringskassorna har hand om administrationen av bidragsförskott. I de fall bidragsförskott söks kontrollerar kassan att underhållsbidraget inte uppenbarligen understiger vad den bidragsskyldige bör erlægga. Kassan är därvid inte bunden av avtal eller domar i underhållsfrågan.

Den nuvarande ordningen leder oundvikligen till långa handläggningstider i jämningsärenden, kompetenskonflikter och dubbelarbete mellan inblandade myndigheter. Risk för rättsförluster uppkommer för barnet i de fall bidragsförskott vägras på grund av att kassan anser underhållsbidraget för lågt. Av rädsla för att underhållsbidragets storlek inte skall accepteras som grund för beviljande av bidragsförskott förs skenprocesser, med betydande kostnader för samhället och de enskilda som följd.

Risk för sådana kostnader uppstår också i samband med avtal eller dom angående omprövning av underhållsbidrag. I dessa fall är barnet part i en rättegång och bär ansvar för rättegångskostnaderna. Försäkringskassan kan enligt nuvarande ordning inte som part företräda det allmänna intressen i tvistemål om underhållsbidrags storlek, utan kassan måste i så fall agera genom vårdnadshavaren eller den bidragsskyldige för att tillvarata samhällets intressen.

Familjelagsakkunniga föreslog i betänkandet Underhåll till barn och frånskilda (SOU 1977:37) ett nytt system för återkrav av bidragsförskott. Förslaget innebar att bidragsförskott inte längre skulle vara beroende av ett fastställt underhållsbidrag. Genom att betala bidragsförskott till barnet skulle försäkringskassan överta rätten att kräva ut den del av underhållsbidraget som inte översteg bidragsförskottsniån. Kassan skulle då ges möjlighet att självständigt pröva den bidragsskyldiges betalningsförmåga och avgöra vad denne skulle betala tillbaka till det allmänna. Genom att prövningen skulle ske fortlöpande kunde återbetalningarna hela tiden göras beroende av den bidragsskyldiges aktuella betalningsförmåga.

Processer om jämkning av underhållsbidrag på grund av ändrade förhållanden skulle på så sätt bli överflödiga i den mån underhållsbidraget inte var större än bidragsförskottet. Den föreslagna ordningen innebar också att samhället kunde lätta på bördan för den bidragsskyldige utan att barnets intressen blev lidande.

Genom den föreslagna ordningen skulle kassan göra en stor del av arbetet i domstolar, advokatbyråer och socialförvaltningar överflödigt, med stora samhällsekonomiska fördelar som följd. För de föräldrar, som önskade lösa underhållsfrågan utan att blanda in försäkringskassan, dvs. i de fall där bidragsförskott inte skulle behöva utgå, skulle möjligheten finnas kvar att på egen hand (med eller utan assistans av domstol, advokat eller socialkontor) träffa avtal om underhåll.

Ensamförälderkommittén har i betänkandet Ensamföräldrarna och deras barn (SOU 1983:51) också lagt fram förslag om en förändrad administration av underhållsbidragens fastställande. Utifrån olika principer diskuterade kommittén tre modeller för lösning av de nuvarande problemen med administrationen. En av dessa modeller, kassamodellen, innebar att försäkringskassan bibehåller bidragsförskotten och även tar samtliga ärenden om underhållsbidrag, således även de underhållsbidrag som inte berörs av bidragsförskottsinstitutet. För detta ställningstagande fick dock kommittén mycket kritik i remissomgången.

Med hänsyn till de stora belopp som samhället åsamkas genom en alltför omfattande administration, som ofta leder till att för höga bidragsförskott betalas ut är det mycket angeläget att så snart som möjligt få till stånd en ändrad administration i fråga om fastställande av underhållsbidrag. Två utredningar har lagt förslag om detta, men riksdagen har ännu inte fått ta ställning till något förslag.

Hemställan

Med stöd av det ovan anförda hemställer vi
att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrad ordning för
fastställande av underhållsbidrag.

Stockholm den 24 januari 1986

Gustav Persson (s)

Marianne Ståhlberg (s)